

*Vegyetek erőt magatokon
 És legelőször is
 A legegyszerűbb dologhoz lássatok –
 Adódjatok össze,
 Hogy roppant módon felnövekedvén,
 Az Istent is, aki végtelenség,
 Valahogyan megközelítsétek.*

– fejeződik be József Attila *Számok* című verse. Borbély Szilárd *Nincstelenségje* nem adja meg a lehetőséget egy ilyen transzcendens „transzformáció” felismerésére. Az egy mindig egy marad. „Egy matematikai sejtés szerint minden páros szám két prímszám összege. Az is sejtés, hogy végtelen prímszám létezik. De nem biztos. Az sem, hogy van-e valóság és vannak-e számok” – szól a fülszöveg egyik kitétele, és ezzel még a számok és a valóság közti referencia is kétségbe vonódik, sőt maga a valóság is időzőjelek közé kerül, a végtelenség megközelíthetetlen marad. Nem osztható többé szét. (Kalligram, Budapest, 2013)

Papp Máté

**„Ott a múltba nézsz,
 itt a jövőbe”**

**Gróf Zichy József utazásai
 I–II. (Ázsiai útinapló 1875–76;
 Amerikai útinapló 1877)**

Mindig izgalmas esemény, amikor a régmúltból előkerül egy ismeretlen kézirat: a szerkesztetlenség, fésületlenség, az olvasót befolyásoló utólagos értelmezések hiánya miatt ilyenkor az ember közvetlen betekintést kap egy adott korszakba, világba, nyelvbe – és megismerhet egy személyiséget. Ez áll fenn Zichy József két nemrég kiadott útinaplója esetében is, amelyről egy évszázadig nem is tudtunk. Ráadásul a naplók témá-

ja is rendkívül érdekes, hiszen a magyar gróf két, mind Európától, mind egymástól minden szempontból távoli kontinensre látogatott egy olyan korban, amikor még az efféle utazgatás nem volt mindennapos. A 19. század második fele Ázsiában a gyarmatosítás virágkora volt, amikor az ősi birodalmak összeomlottak vagy ellenkezőleg, villámgyors modernizációba kezdtek, s közvetlenül, szerves kapcsolódás nélkül élt együtt a múlt és a jövő. Észak-Amerika nagy része még vad vidék volt, de már nagyban zajlottak azok a folyamatok, amelyek révén az USA a 20. század nagyhatalma lett. Zichy József testvérével, Ágosttal együtt mindkét világot bejárta, s naponta papírra vetette benyomásait. Hogy miként látta egy művelt és érdeklődő magyar gróf kora Ázsiáját és Amerikáját, az a mai olvasó számára is tanulságos – és szórakoztató – lehet.

A régi történelmi családból származó Zichy József (1841–1924) a fia volt annak a Zichy Ferencnek, aki, mint ismeretes, 1848. március 15-én a helytartótanács elnökeként „reszketni méltóztatott”, s aki Jókai „kőszívű emberének” mintaképe volt. József Bécsben szerzett jogi doktorátust, majd a családi hagyományt követve politikusnak állt: 1867–69 között osztálytanácsos, 1868–70 és 1872–75 között országgyűlési képviselő, 1870-től az első fiukei kormányzó. 1872–74 között – feltűnően fiatalon – földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi, valamint részben egyidejűleg (1873–75) közmun-ka- és közlekedésügyi miniszter a Szlávy- és Bittó-kormányban. Ezután következtek a naplókban leírt utazások. 1889–93 között Pozsony, 1891–93-ban Trencsén vármegye főispánja. Tisztségeiről az egyházpolitikai törvényjavaslatok ellenzése miatt lemondott, s utolsó évtizedeiben felhagyott az aktív

politizálással. Az öcs, Zichy Ágost (1852–1925) a közéletben hasonló pályát futott be, 1875-ben szerzett jogi doktorátust, 1879-től országgyűlési képviselő, 1883-tól 1892-ig fiumei kormányzó és a főrendiház tagja, 1911-től főudvarnagy. 1918-ban méltóságairól lemondott. Ágost mindezek mellett tudományos munkát is végzett, 1880-tól az MTA levelező tagja volt, leginkább utazásai során gyűjtött anyagait dolgozta fel. Volt még két fivérük, Tivadar, aki diplomataként tevékenykedett, illetve Ferenc, aki a papi hivatást választotta.

A korban a magyar szellemi vagy politikai elit körében az ázsiai vagy amerikai utazás nem volt teljesen ismeretlen vállalkozás. Andrássy Manó gróf a szabadságharc leverése után bejárta Kínát, Indiát és Délkelet-Ázsiát. Xántus János a Monarchia 1868-ban indult hivatalos küldöttségének tagjaként járt több ázsiai országban, s ez a delegáció kötötte meg az első államközi szerződést Kínával és Japánnal. A korszak legjelentősebb magyar expedícióját Széchenyi Béla gróf vezette: 1877–80 közötti útján három társával bejárta Kína nagy részét, illetve több kelet- és délkelet-ázsiai területet. 1882-től a magyarországi keleti műgyűjtés megalapozója, Hopp Ferenc járt számos alkalommal Kelet-Ázsiában. Az 1890-es években egy másik Zichy, Jenő tett több utazást keletre. Észak-Amerikába is többben eljutottak, például Bölöni Farkas Sándor, Haraszthy Ágoston, Kecskeméthy Aurél, akiknek művei a korban közkézen forogtak a modernizáció lázában égő Magyarországon. A Zichy testvérek útjai tehát nem voltak egyediek; József naplója azonban annyiban mindenképpen az, hogy nem publikálásra, kortársai okítására szánta, hanem saját magának írta afféle szórakozásként, így a szöveg nem ment át a szokásos finomításokon.

Ráadásul Zichy József remek humorérzéssel és fogalmazókészséggel rendelkezett, így a napló nem csupán kordokumentum, hanem kifejezetten üdítő olvasmány is. Érdeemes például a napló kínai részét összevetni Lóczy Lajos *A kínai birodalom természeti viszonyainak és országainak leírása* (M. Kir. Természettudományi Társulat, Budapest, 1886) című művével – Lóczy csupán egy-két évvel Zichyék után járt a Középső Birodalomban –, s látható, mi a különbség a magáncélra szánt napló és egy tekintélyes földrajztudományi munka között. Természetesen mindkét mű tanulságos olvasmány, de a napló az izgalmas apró részletek miatt sokkal jobban leköti az olvasót.

Zichyék keleti utazása nem egzotikus felfedezőút volt, a szerző nem is tetszeleg a hős pionír szerepében: a fivérek a kor legkényelmesebb járművein utaztak viszonylag biztonságos helyekre, s egy tengeri viharon kívül nem is kerültek veszélybe. Az ázsiai út afféle félhivatalos küldetés volt: a két Zichy gyakorlatilag turistaként utazta be Jáva, Thaiföld, Kína és Japán bizonyos részeit, de a meglátogatott uralkodókhoz magukkal vitték Ferenc József leveleit, és a helyi kormányzatok hivatalos vendégekként, nagy pompa közepette fogadták őket. Az amerikai utazás már teljes egészében magáncélú volt, csak a kíváncsiság vezette.

A kis füzetekbe írt naplók a vedródi családi kastélyból valamilyen módon a pozsonyi levéltárba kerültek, de itt sokáig nem foglalkoztak velük. 1978-ban egy szlovák történész fedezte fel őket, amiről egy rövid újságcikkben be is számolt, de ez nem váltott ki különösebb visszhangot. 2006-ban került a szöveg újra a figyelem középpontjába, ekkor ugyanis a nagyszombati múze-

umba került fénymásolat alapján Katarina Potoková fordításában megjelent az ázsiai napló szlovák változata. Az a furcsa helyzet állt így elő, hogy az egyik napló előbb jelent meg szlovákul, mint eredeti nyelvén, magyarul. Végül egy távoli oldalági rokon, Zichy Mihály, az Országos Széchényi Könyvtár munkatársa hozzájutott a kézirat másolatához, és a nehezen olvasható, idegen kifejezésekkel teleterhelt naplószöveget több éves munkával eredeti nyelven is kiadásra alkalmassá tette. Az ázsiai és az – eddig publikálatlan – amerikai napló így egyszerre jelent meg magyarul.

Az ázsiai útra 1875 november és 1876 szeptembere között került sor. A testvérek Pestről indultak, majd Isztambulon keresztül Egyiptomba jutottak, innen az Egyiptom–Jáva–Szingapúr–Thaiföld–Hongkong–Dél-Kína–Japán–Észak-Kína–Oroszország–Vedrőd útvonalat járták be. A meglátogatott országok helyzete igencsak különböző volt. Jávát az 1600-as évek óta a hollandok kormányozták, s Zichy József igencsak jó véleményrel volt mind a gyarmati adminisztrációról, mind a helyi lakosságról. Szingapúr néhány évtizede a briteké volt, s ebben a korban kezdett nagy nemzetközi kereskedelmi-pénzügyi központtá válni. Sziám (Thaiföld) volt az egyetlen ország Délkelet-Ázsiában, amely nem került gyarmati uralom alá, persze nem erejének, hanem annak köszönhetően, hogy a különböző gyarmatosító birodalmak érdekszférájának határán feküdve ügyesen ki tudta játszani egyiket a másik ellen. Itt a magyar utazókat Csulalongkorn (ur. 1868–1910) király személyesen fogadta, s rajtuk keresztül levelet váltott Ferenc Józseffel; az ekkor még csak 23 éves uralkodó – aki az utókortól kiérdemelte a „Nagy” jelzőt – nem tett mély benyomást

a naplóíróra. Hongkong az első ópiumháború (1839–1842) óta brit gyarmat volt, s az utazás idején már fontos üzleti központként gyűjtőhelye volt a legkülönbözőbb nációnak. Innen mentek át a fivérek Kínába, ahol meglehetősen vegyes tapasztalatokat szereztek. A kor az ősi Kínai Birodalom végső válságának időszaka volt: az ekkor már több mint kétezer éves császárság – a világ legősibb folyamatosan létező államalakulata – a végórát érte, területét a külföldiek befolyási övezetekre osztották, belső vidékeit hatalmas felkelések sújtották. Ezzel ellenében Japán éppen néhány évvel korábban lépett a modernizáció útjára: amikor a Zichy fivérek ott jártak, lenyűgözte őket a szélesebb fejlődés, a tisztaság, a precizitás – a meglátogatott országok közül a szigetország váltotta ki a legnagyobb lelkesedést a szerzőből. A fővárosban a japán császárral is találkoztak. Innen Kínába tértek vissza, amely – különösen Japán után – lehangelő benyomást tett rájuk. Eredeti terveiket megváltoztatva innen nem Amerikába utaztak, hanem Oroszországon keresztül hazafelé vették az irányt, a másik utat a következő évre halasztva.

A naplóíró remek megfigyelő volt, s mindenkitől, akivel találkozott, igyekezett a lehető legtöbb érdekességet megtudni a meglátogatott helyekről. Az olyan információkat, amelyek az útikönyvekben is megtalálhatók voltak, feleslegesnek találta részletesen rögzíteni, így a napló nagy részét az apró részletek, történetek, érdekességek, személyes tapasztalatok leírása alkotja. Éppen ezek teszik a szöveget rendkívül érdekessé. Számtalan olyan részlettel találkozhatunk, amelyek most is igencsak tanulságosak a Kelet máig lezáratlan modernizációs kísérleteivel kapcsolatban. Nézzünk

néhány ilyen passzust, amelyek a napló nyelvezetéből is ízelítőt adnak!

Egyiptomban Zichy tanúja lehetett a kormányzat egyik társadalom-átalakító próbálkozásának: „Alkalmam volt egy 2–300 leánykából álló, a kormány által fenntartott növeldét láthatni, a lányok európai modorban öltözvék s mindennemű házi foglalatosságra taníttatnak, egyszóval neveltetnek házi asszonyokká, ha férjhez mennek kiházásíttatnak s hivatvák személyes tulajdonaik által éket verni azon institúciókba, melyek a szigorú koránkövetőket örökké a polgáriasodás teréről elzárni képesek.”

Thaiföldön a szerzőt szíven üti a globalizációval – mely már ekkor zajlott – együtt járó uniformizálódás: „Felhasználtuk a reggeli órákat, hogy a város azon részét tekintsük meg, melyben a boltok nagy része fekszik; de ez csak arra szolgált, hogy konstataljam, miszerint itt is minden eredetiség elveszett. Bolt bolt mellett véghetlen hosszú utcákon keresztül, de mindenütt csak európai italok, boros, sörös, szeszes palackok, kínai közönséges porcelán és európai Ausschuss. Semmi eredeti szövet, még a munkás szerszámok is Európából. Félig meztelen kínaiak amerikai varrógépeken dolgoztak jobbra-balra.”

Ezzel szemben a dél-kínai Kanton városát autentikusnak találja (ma már ott is mást látja): „Végre megtaláltam azt, mit a Föld kerekiségén már mint nem létezőt kezdtem hinni; találtam végre egy helyet, melyet európai szokások még intacta hagytak, mely európai holmik által nincs előzőnölve, mely teljesen más, mint mindaz, mi Európára emlékeztet. Itt minden eredeti, mindennek kizárólag kínai típusa van, minden, mit látok, hallok, észlelek, egy új világot tár fel előttem, melynek

harmóniáját abszolúte semmi sem zavarja. Az emberek, az épületek, boltok, ruhák, étkek, áruk, eszközök mind a legkisebb részletekig a teljes eredetiség jellegét viselik. (...) Bárhova néz az ember, semmivel sem találkozik, amit csak európai lehellet is ért volna.”

Bár Kínát történelmének mélypontján látja, feltűnik neki a kínaiak hihetetlen üzleti érzéke (ami aztán bő egy évszázad után tör a felszínre, ahogy ennek mi is tanúi lehetünk): „A kínaiak leleményessége lassankint kicsavarja az európaiak kezéből azon forgalmat, melyet elébb aránylag csekély számú ház majd’ monopolizált. A compradorok eltanulták uraik fortélyait, el a világkereskedelem szokásait, most önmagok lábára állván sokan függetlenül működnek. Kevés nyereséggel megelégszenek, egyszerűen élnek, nem költenek s lassankint kitűrik az idegeneket. A detailkereskedésben már most sem konkurrálhat velük európai. Majd a nagybani kereskedelemre is kerül ám a sor; gőzösek vannak, idővel megépítik majd a vasutat is. (...) De nemcsak iparuk által foglalhatnak el a kínaiak elsőrangú helyet a kulturális népek sorában, hanem kereskedelmük által is. (...) A kínai emigráció ma már Kaliforniára, Észak-Amerika sok vidékére, Jávára, Sziámra, Színgapúrra, sőt angol Kelet-Indiára is terjeszté ki figyelmét, mindenütt mint ügyes, circumspectus és folyvást meggazdagodó embereket látjuk őket összeköttetéseiket szaporítani, anyagi hatalmukat terjeszteni. (...) A kínai csekély nyereséggel elégszik meg, leleményes, ügyes, kitartó és saját személyére igen keveset költ – ez utóbbi tulajdonság szemben az európai kereskedőkkel, kik roppant fényűzésben élnek itt, felette javára válik. (...) Valjon e törekvés nem fog-e igen veszedelmes concurrentiává vál-

ni, vajon lesznek-e képesek a külföldi házak fennállani oly működési körrel, mint eddig – ezt csak a jövő fogja megmutatni.”

Zichy Japánnal kapcsolatban is felteszi a modernizációval kapcsolatos örök kérdést, miszerint együtt jár-e ez automatikusan nyugatosodással, az eredeti kultúra elenyészésével: „Most a japániak de bonne foi karjaiba vetették magukat az európai civilisációnak, az európai művelődésnek – épp úgy mint egykoron recipiálták azt, mi hozzájuk Kínából, Koreából jött. Ezt naturalizálták, maguk módja szerint aplicálták, kifejlesztették, kifejték és sok tekintetben nemesbítették. Igaz, hogy elzárva idejük, módjuk volt uraivá lenni az anyagnak s ezt így fejleszteni; de kíváncsi vagyok arra, mi fog történni most, fognak-e bírni a jó japániak azon képességgel, hogy ők is függetlenül járjanak az egyszerű megkezdett úton. Elszigetelésről már nem lehet szó, speciális japáni jelleget mindent nivellírozó századunkban nem fognak süthetni arra, mit átvettek; de fogják-e fejleszteni függetlenül, fognak-e haladni öntudatosan, vagy utánozni fognak-e folyvást; egy szóval fogják-e ők is – karöltve más nemzetekkel – tolni a haladás szekerét, vagy csak kullogni fognak-e utána. Egy évtizednyi tapasztalás megadandja erre a feleletet.”

Zichy tehát egy sor olyan jelenséget észlel Ázsiában, amelyek ma is feltűnnek az arra járónak vagy bárkinek, aki érintkezésbe kerül e kultúrákkal. Hasonlóan érvényes megfigyeléseket tett amerikai útján, amelyet 1877-ben tett, szintén Ágost öccsével. Itt New Yorkból indulva bejárták a keleti partot, eljutottak Kaliforniába, illetve Kanada bizonyos részeibe, és sok várost meglátogattak a kontinens szívében is. Ez az út természetesen jelentősen különbözött az

ázsiaiától, hiszen az új kontinensen modern Pullman-kocsikban utaztak, luxusszállodákban szálltak meg, és egzotikus érdekességek helyett az elképesztően gyors fejlődés kötötte le őket. És persze az amerikai mentalitás.

Az örök újrakezdés: „Fortuna sokkal szeszélyesebb itt (...) Ma egy garas van zsebemben, egy év múlva megvan a millió, palotában lakom, fél dolláros szívart szívak, de egy évre rá ismét pár száz dollárnyi összegre leolvadt tőkémmel újból kell hozzálátni a szerzés nehéz, ott igaz, sok fázisaiban könnyű munkájához. De hozzá is látok itt s kitartással, bátorsággal felegyenesíteni ismét a mérleg nyelvcsékjét, s ez a különbség Amerika s Európa közt, hol ritkán támad fel valaki halottaiból a materiális szerzés kényes terén.”

A vallásosság: „Fél 11-re jó mennyiségű bibliát és prayer book-ot osztogattak a szalonban, az orvos ünnepélyesen leült az asztalhoz, az utasok szinte körülötte, több matróz is eljött, ezután ugyancsak az orvos egy zsoltárt olvasott el, ezt követé egy ima, melyet a jelenlévők utánna mondanak, most az Újtestamentumból olvasott egy evangéliumot s az egészet ismét egy ima fejezte be. Nem tartott tovább az ájtatosság egy negyedóránál, de komoly, méltóságteljes jellegű vala, megvallom, igen jól esett látni, miként fiatal, a kor és intelligencia virágzó fokán álló emberek éppen nem tartják méltóságuk alattinak vagy feleslegesnek egy komoly fohászt és imát felfelé küldeni; a közömbösség, nihilizmus ezen nemzet keblében még nem vert gyökeret, ezért nagy és hatalmas, azért virágzó művei, azért egészséges gondolkodásban, dicső tettekben és állandó eredményekben.”

Az egalitarizmus: „Nem létezik Amerikában az, amit nálunk »szolga« névvel kvalifikálunk,

minden állás a maga körében teljesen bírja a publikum extimációját. A konduktor péld. nem »szolgálja« a vasúti vállalatot, a közönséget, ő kenyérét keresi, tisztjét teljesíti a maga körében épp azon szempontból indulva, mint az igazgató; épp oly megbecsülésben részesülve, mint az. Akárhányszor láttam leülni az utasok közé, konverzálni, eszébe sem jutott senkinek, hogy ez nem illendő; de magaviselete is teljesen úri volt ám. A porter, az express épp úgy szorít kezét veled, mint a gyári munkás vagy governor.”

Az állandó törekvés: „Nem szabad elfeledni, hogy évszázados tapasztalatok, kísérletek, fáradozások eredményét készen találják ugyan, de tisztelni, bámulni kell ama nép szellemét, mely amaz eredményeket, úgy, mint láttuk, alkalmazni, javítani s feltartóztatlanul előre való törekvésében mindenkor a legalkalmasabban felhasználni is tudja! Az Egyesült Államok, lehet mondani, rohamosan fejlődtek eddig, igen sok az, mi a körülménynek bélyegét viseli, de beállott ott is a krízis, következése egy valamivel lassabb, de annál biztosabb, a szédelgésektől mentebb, solidusabb s mélyebb gyökereket verő haladás leend, kútforrásai kiapadhatlanok, kimeríthetlenek, azoknak különféle volta mindig új meg újakat fog előtérbe juttatni; meglelégedéssel, bámulattal nézhet az anya a lányára, csak vigyázzon – ne sit superata.”

Külön kiemelendő Zichy józsága: mindent, amit lát, a helyén kezel, „nem esik hasra”, és nem borzad el semmitől. Bizonyos dolgokért lelkesedik, másokat meg meglehetősen gúnyos szemlével, de mértéktartását minden helyzetben megőrzi. Ázsiában mentes marad a gyarmatosító fehér ember gőgjétől; Amerikában nem gyötri kisebbségi komplexus

a legújabb technikai vívmányok láttán. Hazájára végig szeretettel gondol: különleges trópusi gyümölcsöket kóstolván nem felejt el megjegyezni, hogy azért az ott-honi szőlő és körte jobb; a Jangce partja vagy az amerikai préri a magyar tájakat juttatja eszébe; s ha kell, a dzsungel közepén is felveszi a díszmagyart egy-egy ünnepségre, nem provincializmusból, hanem mert neki ez a természetes, és vendéglátói is ezt várják tőle. Öniróniával kezeli magát és hazáját is, de azért mindig pontosan tudja, hogy hova tartozik – és ezt nem is bánja. Még ha néha zavarban van is: „Asztalnál 33 vagyunk, társaságunkat három fő gruppéra lehet osztani, a franciákra, angolokra s hollandokra. Mi ketten ismét magunk nemében külön állunk, s midőn arról volt szó, hova szegődünk, eszembe jutott Fedor öcsém gyermekkori kérdése: »hát a magyarok kivel tartanak?«”

A korabeli Ázsia és Észak-Amerika két külön világot jelentettek, s Zichy meg se próbálja összehasonlítani őket. Az amerikai napló végén azonban megfogalmazza két útja tanulságát, s megállapíthatjuk, hogy nem tévedett nagyot: „Párhuzamot ezen és múlt évi ázsiai utazásom közt húzni képtelenség volna; annyi a különbség s oly kevés a hasonló, hogy ezt hiába kíséreném meg, a két utazás egymást kiegészíti. Ázsiában mint egy Szt. Iváni-éji állomban vagy egy ezeregyéji regében élénk színekkel festett, folyvást változó, új meg új képek láncolata követi egymást. Az először látott trópusi természet, a mieinktől oly teljesen eltérő szokások, a más fajbéli népek s ezeknek művészete, indusztriája s ezredéves műveltségének eredményei s ismét a Góbi sivatagon való élet, a szibériai őserdők, városok s így az egy egymástól olyannyira különböző s egymást folyvást felváltó

heterogén jellegű képek s benyomások semmi tekintetben sem hasonlíthatók össze avval, mit benyomásképp eredményez egy utazás az Északamerikai Egyesült Államokban, hol mintegy századunkat megelőzni törekvő lázas tevékenységnek, soha egy percig sem való szünetelésnek, lankadhatlan tevékenységnek, munkásságnak rezultátumával állunk szemben. Az ifjú a még nem kész, a pezsgő a forró, a sok tekintetben átmeneti állapotok, mindenben a Sturm és Drang Periode visszatükrözése predominál itt; ott a múltba nézész, itt a jövőbe.” (Széphalom Könyvműhely – Országos Széchényi Könyvtár, Budapest, 2013)

Salát Gergely

Terepmunka

Nagy Viktor Oszkár – Petrik András: *Felsőbb parancs*

Nagy Viktor Oszkár és Petrik András *Felsőbb parancs* című dokumentumfilmjében nem történik semmi váratlan. A 2013-ban készült alkotás a szerb-magyar államhatár egy szakaszát felderítve az Európai Unió területére illegálisan belépő menekültek problémakörét vizsgálja. Látunk a határsávban szolgálatot teljesítő magyar polgárőröket és határőröket; látunk afgán, iráni, ghánai menekülteket, akik a határ szerb oldalán elterülő bozótokban meghúzódva sokszor akár hónapokig várják az átszökésre alkalmas pillanatot; és látunk egy lelkészt – szintén a határ túloldaláról –, aki élelemmel, ruhával, néhány jó szóval igyekszik segíteni az egyébként minden tekintetben magukra maradt illegális bevándorlókon. A film apró, voltaképpen mindennapos

epizódokat mutat e szereplők életéből. A határ őrzői távcsövekkel és hőkamerákkal pásztázzák a terepet; a menekültek táborúznál melengetik elgémberedett tagjait vagy szárítják nyirkos rongyikat, később úttalan utakon, vasúti töltések mentén haladva próbálják elérni ismeretlen céljukat; a lelkész pedig hol nejlonzásokból válogat cipőt, nadrágot, hol elhagyatott, sűrű erdőben kutat istápolttai után, hol imával, bibliai történettel igyekszik tartani a lelket a menekültek kis csoportjaiban. Olykor a hátszóra is vethetünk egy-egy röpké pillantást: az egyik oldalon a polgárőrök sokat tapasztalt helyi vezetőjének egy családi ebédjét örökíti meg a kamera, a másik oldalon a lelkészt látjuk ugyancsak családi körben. És a cselekmény vége felé egy „sikeres” elfogási akciót is bemutat a film. Mindezek nap nap után ismétlődő rendjéből áll össze a mű világa, amelyben a menekültekkel így-úgy, de mindenképp hivatásszerűen foglalkozók jelentik az állandó elemet, míg a menekültek folyton cserélődnek. Ám egy biztos, a bemutatott helyzet akármelyik oldalát fürkészik is az alkotók, akár a határvédelmi intézkedések elszenvedőit, akár azok végrehajtóit látjuk, egyaránt a rendszer legalsó rétegeiben jár az elbeszélés. Nem a törvényhozókat, szakpolitikásokat, nem is a téma tudományos szakértőit, kutatóit látjuk, kizárólag azokat az egyszerű embereket, akik a saját bőrükön, közvetlenül tapasztalják meg a migrációnak nevezett jelenséget.

Nagy és Petrik kamerája nem rejtett kamera. Alkotásuk nem a szenzációhajhász tévéripotrok, de még csak nem is az oknyomozó, tényfeltáró „gerillafilmezés” képviselője. A készítő az események megmutatásában kizárólag addig a pontig mennek el, ameddig ezzel még nem veszélyeztetik sze-